

Motion till riksdagen 2020/21:1819

av **Isak From och Helén Pettersson (båda S)**

Bättre förutsättningar för privata helikopterföretags medverkan i samhällsviktiga verksamheter

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att MSB bör fortsätta upphandla privata helikopterföretag för skogsbrandsbekämpning, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Polismyndigheten bör ges möjlighet att ingå mer lokala avtal rörande fjällräddning för större flexibilitet, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Transportstyrelsen i samråd med sjukvårdsansvariga regioner bör ges i uppdrag att ta fram en plan för hur AXG-projektet ska komma igång, t.ex. genom en annan regeltolkning eller avgränsning av AXG-projektet, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av att Transportstyrelsen har tillräckliga resurser och tillräcklig bemanning för att hantera ärenden inom rimlig tid samt för att möta branschens behov av råd och vägledning, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

Skogsbrandsbekämpning

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) har sedan 2019 ingått avtal med privata helikopterföretag om skogsbrandsbekämpning med minst tio brandsläckande helikoptrar samt en koordineringshelikopter. Vid behov har MSB även möjlighet att avropa ytterligare helikoptrar.

Såväl MSB som de privata helikopterföretagen vittnar om att samarbetet har fungerat mycket väl under 2019 och 2020. Vid upprepade tillfällen har de privata helikopterföretagen haft en avgörande roll i att upptäcka och släcka skogsbränder. Ofta i gemensam aktion med räddningstjänst och andra samhällsaktörer.

Att använda helikoptrar vid skogsbrandsbekämpning är kostnadseffektivt och flexibelt. Helikoptrar kräver i motsats till flygplan inte samma fasta infrastruktur och tillgången till sjöar och vattendrag för påfyllnad är riklig. Där vägar saknas är helikoptern dessutom oundgänglig. Helikoptrar i upphandlad beredskap bör även i högre utsträckning kunna användas till andra samhällsviktiga insatser.

Regeringen bör därför säkerställa att MSB har möjlighet att ingå nya och längre avtal för fortsatt skogsbrandsbekämpning med helikopter. Att använda svenska resurser och hushålla med statens medel är ekonomiskt klokt och skapar dessutom lokala arbetstillfällen i flygbranschen runt om i Sverige.

Fjällräddning

I väglöst land är helikoptern närmast den enda möjligheten för transport. Lokala helikopterföretag är därför livsviktiga för Sverige, särskilt i Norrland. Polismyndigheten ansvarar ytterst för räddningsinsatser i fjällvärlden men bör i högre utsträckning tillåtas att använda lokalt etablerade helikopterföretag till sin hjälp.

Idag är upphandling av fjällräddning sådan att inte nödvändigtvis närmaste tillgängliga helikopterföretag kan bistå vid en insats. Det kan tyvärr leda till att fjällräddningen kan fördröjas med uppemot 30–60 minuter pga. onödigt lång flygtid. I en akutsituation är det mycket olyckligt. Samtidigt krävs förståelse från både myndigheter och näringsliv att många små helikopterföretag inte har samma möjlighet till ständig beredskap med snabb inställelsestid och tillgänglighet som större helikopterföretag. Men det bör inte utgöra ett hinder.

Regeringen bör därför till Polismyndigheten efterfråga enklare och mer ändamålsenlig användning av privata helikopterföretag för fjällräddning. Operativa beslut bör tas så lokalt som möjligt inom Polismyndigheten. Den lokala kompetensen och kunskapen om till exempel terrängen, fjällen och alternativa upphämningsplatser finns ofta hos helikopterföretagen. Det ska vara möjligt för Polismyndigheten att vända sig till det närmsta helikopterföretaget för fjällräddning.

Akutvård i extrem glesbygd (AXG)

Inom projektet Akutvård i extrem glesbygd (AXG) har privata helikopterföretag getts utbildning och medicinsk utrustning i syfte att kunna bistå i situationer då ambulanshelikopter inte varit tillgänglig. I glesbygd och otillgänglig terräng, inte minst i norra Sverige, kan snabb hjälp vara livsavgörande.

När AXG-projektet sjösattes 2011 var tanken att privata helikopterföretag skulle kunna medta medicinsk utrustning till drabbade och nödställda för att därifrån på plats kontakta distriktsläkare som kunnat ge läkemedelsordination och råd.

Men AXG-projektet har inte använts som tänkt eftersom Transportstyrelsen som ansvarig myndighet för luftfartsregelverket gör en regeltolkning av EU-rätten som inte tillåts omfatta projektet. Därför är det idag omöjligt för regionerna att skriva avtal om beredskap inom AXG med de flesta privata helikopterföretag.

Grundtanken med AXG-projektet är att erbjuda en mycket god möjlighet att transportera och bistå lättare skadade personer från fjället med helikopter istället för till ex-

empel riskfylld och tidskrävande marktransport. AXG-projektet kan leda till en oerhörd förbättring av fjällsäkerheten för de som arbetar och vistas i miljön. En lyckad implementering av AXG-projektet bidrar även till en säkrare och mer hållbar utveckling av fjällturismen.

Regeringen bör därför ge Transportstyrelsen i uppdrag att i samråd med sjukvårdsansvariga regioner ta fram en plan för hur AXG-projektet ska komma igång, till exempel genom en annan regeltolkning eller avgränsning av AXG-projektet.

En god förvaltningskultur för näringslivets behov

Våra svenska privata helikopterföretag, som samtliga är små och medelstora företag, är helt beroende av tillgängligheten hos ansvariga transportmyndigheter för att bedriva sin verksamhet effektivt. Den europeiska flygsäkerhetsmyndigheten EASA reglerar kommersiell luftfart medan Transportstyrelsen har regeringens uppdrag att ansvara för nationella regler, tillståndsgivning och tillsyn för luftfarten. Myndigheten har således en mycket central roll i att bedriva marknadskontroll och tillsyn och följa upp regler, men även att finnas där för att möta branschens behov av och råd och vägledning. Samtliga transportmyndigheter ska verka för att de av riksdagen fastställda transportpolitiska målen nås.

Det är väl känt att EASA:s regelverk är administrativt betungande för helikopterbranschen och att stora resurser krävs för att uppfylla alla krav. Detta utgör en utmaning för både bransch och myndighet. För att dialogen och arbetet mellan företagen och myndigheten ska fungera krävs ömsesidig respekt för varandras roller, ansvar och verksamhetsvillkor. Men helt centralt är även god bemanning för att säkerställa kvalité och en rimlig arbetsbörda för handläggare på myndigheten. Regeringen har tidigare givit Transportstyrelsen i uppdrag att arbeta med näringslivets frågor och myndigheten har även bedrivit ett positivt internt arbete inom sjö- och luftfartsavdelning för att skapa goda rutiner som behöver följas upp och stärkas.

Regeringen bör säkerställa att Transportstyrelsen har tillräckliga resurser och bemanning för att hantera ärenden inom rimlig tid för att förstå samhället och marknadens behov och klara av att möta helikopterbranschens behov av råd och vägledning.

Isak From (S)

Helén Pettersson (S)